PŘÍKLADY ZÁSAHŮ CENZORŮ

z třídílné publikace Z denních zpráv Hlavní správy tiskového dohledu 1957-1967, kterou připravili k vydání v ÚSD AV ČR 1995 Karel Kaplan a Jana Váchová, vybrala Jarmila Cysařová

5. února 1957

Denní zpráva č. 27

2) Státní nakladatelství Krásné literatury, hudby a umění, Praha

V Básnickém almanachu, který rediguje František Hrubín, bylo v básni Milana Kundery "<u>Ukolébavka, kterou</u> zpívá žena svému muži", doporučeno vypustit tuto sloku:

"Nech si zdát místnost plnou lidí a mnoho očí, které slídí jak fízli příliš horliví.
Někdo Tě lživě obviní.
Někdo Tě volá, ty jdeš blíž?
A ptáš se: - Co jsem udělal?
Ať svědčí o mně, kdo mne znal! –
Avšak přítel, na nějž pohlížíš, má náhle obličej tak prázdný jak němé, slepé vápno na zdi."

Stejná báseň měla být zveřejněna v časopise "Květen" číslo 6. Redakce časopisu po upozornění celou báseň Milana Kundery vypustila. Také v "Hostu do domu" č. 11 byl učiněn podobný zásah (naše denní zpráva číslo 143/1 – 1956).

1) Kultura, Praha

V čísle 10 nebyl dán souhlas k otištění satirické básně V. Laciny "<u>Na jednom okrese</u>", která v souvislosti s nadcházejícími volbami do Národních výborů není pro náš tisk vhodná. Ani pojmenování "Gerö" není vhodné v souvislosti s bývalým maďarským generálním tajemníkem strany.

V básni se uvádělo:

Všecko se před ním třese, když řádí na okrese, každého těžce spere náš malý markýz Gerö.

Když nelze stavět ke zdi, každého řádně zjezdí, div že ho nesežere nás malý markýz Gerö. On není hlava hloupá čím dál tím výše stoupá a kupředu se dere náš malý markýz Gerö

Když řádí na okrese, jak vznešeně se nese, dokud se nepopálí Náš Gerö, markýz malý.

Soudruhu ministru Rudolfu Barákovi přikládám obtah.

3. prosince 1957

Denní zpráva č. 233

6) OSVĚTOVÁ BESEDA, Havířov, kraj Ostrava.

V brožuře ostravských autorů "Kroky" číslo l byla vypuštěna bajka Jana Šiguta "<u>Obyčejná bajka</u>", která byla zařazena za báseň J. Veselského věnovanou úmrtí soudruha Antonína Zápotockého. V bajce se hovoří o smrti starého lva, u kterého se sešla zvířata, aby zvolila nového krále. V závěru bajky se hovoří: "Ať bude zvolen osel nebo vůl, vládnout bude stejně úřední šiml."

Opis bajky přikládám všem příjemcům DZ.

1. dubna 1958

Denní zpráva č. 70

Dodatek k Denní zprávě č. 70 z 1. 4. 1958 Závadná literatura.

Externí pracovník z okresu Galanta zjistil, že v obci Kajal římsko-katolický farář soustavně půjčoval žákům jedenáctileté školy, kde vyučuje náboženství, knihu od maďarského autora dr. Tóth Tihameva "A vallásos ifjú" (Pobožný mládenec).

Kniha je zaměřena proti materialistickému světonázoru, staví se proti pokrokovému učení a v závěru klade otázku, co si má mladý člověk zvolit, zda rudou zástavu, za kterou stojí masa nevzdělaných nevěřících, anebo kříž, za kterým stojí celý kulturní svět, plný lidské důstojnosti, civilizace apod. Případ byl předán náčelníku OO-MV.

6) DRUKOVÁK, závodní časopis Kovodělného lidového družstva Drukov, Brno

V čísle 10 v podčárníku "Okénko Drukováka Špóny" bylo doporučeno vypustit tuto část:

"RP: 10 dkg pravdy 20 dkg skoropravdy

40 dkg domněnek

50 dkg lží.

Před podáním patřičně zamíchej a řádně protřep. Podávej po lžičkách před i po jídle. Když lék nezabírá, vylej najednou."

Závadnou část, při níž zkratka RP znamená Rudé právo, napsal sám redaktor časopisu. Případ byl projednán na III.oddělení KV KSČ v Brně, kde bylo zjištěno, že od 1. ledna 1959 časopis nebude vycházet.

12. ledna 1959

Denní zpráva č. 9

1) KVĚTEN, Praha

V čísle 1 po konsultaci s pracovníkem IV. oddělení ÚV KSČ s. Zejdou nebyl dán souhlas k recenzi J. Vohryzka o knize Josefa Škvoreckého "Zbabělci".

J. Vohryzek s velikým obdivem píše o knize "Zbabělci" a odmítá ty (V.Mináče), kteří knihu "Zbabělci" kritizují. O nesprávném stanovisku ke knize bylo jednáno s autorem u s. Zejdy a jednání se zúčastnili za redakci časopisu Květen s. J. Šotola a s. K. Šiktanc; na této schůzce prohlásil s. Vohryzek, že recenzi přepracuje.

V přepracované recenzi vynechal s. Vohryzek polemiku s V. Mináčem, ale obdiv ke knize v recenzi zůstal a jediným slovem knihu neodsoudil ani za to, že tak hrubým způsobem kniha "Zbabělci" překrucuje květnové dny.

Redakce recenzi zatím odložila.

27. března 1959

Denní zpráva č. 66

- l) Na společné poradě s novým ředitelem nakladatelství Čs. spisovatel s. Janem Pilařem a pracovníkem IV. Oddělení ÚV KSČ s. Bohumilem Zejdou bylo dohodnuto, že nebudou vydány již k tisku v nakladatelství Čs.spisovatel připravené následující knihy:
- a) Bohumil Hrabal: Skřivánci na niti
- b) Júrij Oleša: Závist
- c) Josef Knap: Věno
- d) Václav Černý: Kniha o babičce

(V denní zprávě je zákaz zapovězených knih zdůvodněn – např. záporný hrdina, který je proti budovatelskému úsilí SSSR apod.-pozn.Cys)

8) RESTAURACE A JÍDELNY KAVÁRNA VESMÍR, Opava

Ke schválení byl předložen kabaretní pořad V.Kačery. Z výstupu konferenciéra bylo vypuštěno:

"V jednom státě vystoupil v parlamentě mluvčí pravice a hřímal mocně:Vy tam na levici jste náš drahý stát zaprodali Rudé Moskvě! – Po něm se přihlásil mluvčí levice a vyhlašoval: Ne my, ale vy na pravici jste zrádně zaprodali naši drahou vlast americkému kapitálu! Přihlásil se řečník nezávislých pan Kohn a povídá: Ale, pánové – nač se hádáte. Buďme rádi, že jsme ten póvl prodali dvakrát…

Přednáška o umělých družicích. Po ní bohatá diskuse. Mnoho dotazů, až naposled se přihlásí pan Kohn: Pánové, to je všecko hezký, ale to bych rád věděl, kdy se bude lítat do Vídně!"

20. listopadu 1959

Denní zpráva č. 240

1) SKUPINA ESO PŘI MĚSTSKÉM DOMĚ OSVĚTY Dobruška

Ke schválení bylo předloženo kabaretní pásmo J. R. Picka a skupiny autorů "<u>Město paradoksy</u>", ve kterém nebyly schváleny scénky "Kádrové Vary" a "Paradoksní cirkus". Tyto scénky napadají kádrovou politiku a zesměšňují kádrové pracovníky. (Následuje popis scének – pozn.Cys.)

Dále byla vypuštěna píseň "<u>Žádný neví proč</u>". Uvádím první sloku:

"Je to prapodivným zvykem kde kdo na to laje, leč kovář je dnes kominíkem ze ševce je potápěč. Truhlář se dal na montéra z montéra je přidavač žádný neví, co byl včera žádný neví proč, jen zač."

3.prosince 1959

Denní zpráva č. 245

1) Gramofonové závody, Praha

Po konsultaci s pracovníkem IV. Oddělení ÚV KSČ s. Peprníkem bylo doporučeno, aby nebyla lisována gramofonová deska s nahrávkou Polní mše od Bohuslava Martinů na slova Jiřího Muchy.

B. Martinů komponoval mši v roce 1941-1942 pro zahraniční jednotku čs.armády ve Francii. Text mše přikládám všem příjemcům DZ.

Ředitel Gramofonových závodů s. Harnach namítal, že nahrávka je z roku 1957 v provedení Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého, jehož uměleckým vedoucím v té doby byl s. Barvík a že skladba byla uvedena na Pražském jaru před třemi lety se souhlasem Hlavní politické správy MNO.

4) KRAJSKÝ DŮM OSVĚTY

Plzeň

V publikaci "<u>Rozhlasová relace: Hovoří místní rozhlas – na měsíc červenec 1960</u>" se v části "Filmové zpravodajství" psalo:

"Jako řada míst v Sovětském svazu bylo za druhé světové války přepadeno sovětskými hordami i město Zapolsk."

Po upozornění plnomocníka bylo upraveno na "německými hordami".

3. srpna 1960

Denní zpráva č. 134

1) NAKLADATELSTVÍ LIDOVÁ DEMOKRACIE, Praha

Po konzultaci s pracovnicí III.oddělení ÚV KSČ s. Wirthovou nebyla schválena k tisku kniha V. B. Třebízského Zapomenuté příběhy. Jde o soubor šesti neznámých a knižně dosud nevydaných povídek: "Proroctví Metodějovo", "Prsť z údolí Josafat", "Výměnkáři", "Křest na Libušíně", "Bratří svár i smír" a "Svatováclavská korouhev".

Povídky popisují různé úseky z českých dějin ... Kniha je celá prostoupena náboženstvím, které se projevuje zvláště v líčení událostí jako projevu vůle boží. Děj povídek je líčen tak, že se tak stalo proto, že tomu tak chtěl Bůh, že byla porušena Boží přikázání, že kněží jsou dobří atd. Další závadou knihy je idealistický výklad našich národních dějin ...

10. prosince 1960

Denní zpráva č. 213

6) ÚSTŘEDNÍ DŮM LIDOVÉ TVOŘIVOSTI, Praha

V "<u>Rozboru repertoáru a dramaturgie ochotnických divadelních souborů za l. pololetí 1960</u>", který zpracovali V. Sochorovská a J. Šrámek, bylo doporučeno vypustit:

"Omezený příděl deviz pro ochotnické soubory se projevil ve snížení podílu her pokrokových autorů západních zemí."

4) ODBOR ŠKOLSTVÍ a KULTURY ONV v Rimavské Sobotě

V obci Vlkyna, okres Rimavská Sobota, žije římsko-katolický farář Štefan Šomogyi. Napsal divadelní hru <u>Kinai vendéglö</u> (Čínský hostinec), kterou začal i nacvičovat. Hra byla ke kontrole předložena odborem školství a kultury rady ONV v Rimavské Sobotě.

Po konzultaci na OV KSS v Rimavské Sobotě nebyla hra povolena k nastudování. Hra zesměšňuje JRD, je nábožensky zaměřena a ve vztahu k ČLR na některých místech nevhodná...

7. dubna 1961

Denní zpráva č. 59

4) ÚMRTNÍ OZNÁMENÍ K. Wendtovi z Českých Budějovic

Na úmrtním oznámení advokáta T. Wendta z Českých Budějovic, který byl znám jako reakční bývalý funkcionář lidové strany, nebyl dán souhlas k otištění motta:

"Ach, vše mi berete, můj vavřín i mou růži! Jen berte, jedno přec vždy zůstane tu muži, co s sebou odnesu, co večer vrátím Bohu, až s dvorným pozdravem se vznesu nad oblohu, co nemá trhliny ni skvrny v triumf jistý, navzdory to odnesu...ŠTÍT SVŮJ ČISTÝ!"

(Verše jsou závěrečným monologem Cyrana z Bergeracu, slavného dramatu E. Rostanda z roku 1897 - pozn.Cys)

5) EJPOVICKÁ JISKRA.

závodní časopis n.p.Železnorudné doly a hrudkovny, Ejpovice

Z čísla 13 z rubriky Jiskra mladých bylo doporučeno vypustit článek "<u>Proč se nezúčastnili?</u>", pojednávající o neuskutečněné besedě mládežníků se starým členem strany, ve kterém se mj.psalo:

"Jaké však bylo jejich překvapení (s. Bludovského, starého člena strany – poznámka HSTD) a i členů CZV ČSM, když na besedu přišli jen s. Vopršálková, s Zd. Černý z podnikového ředitelství a s. Pelikán z Hrudkoven. Bylo velmi nepříjemné omlouvat tuto situaci...Vyvstává otázka, proč vlastně nikdo nepřišel. Např. na podnikovém ředitelství na listinách, které členům dávali podepsat desítkáři, bylo jen několik svazáků omluveno. Velká většina se podepsala, neomluvila a na besedu nepřišla. Vzniká takový dojem, že v organizaci ČSM na podnikovém ředitelství platí na svazáky jen – "účast povinná a bude kontrolována".

4) OV KSČ Litoměřice

Z výstavy "40 let KSČ na Litoměřicku" bylo doporučeno odstranit seznam členů prvního ONV v Roudnici nad Labem v roce 1945.

Na tomto seznamu bylo uvedeno jméno Vlastimila Pekárka, který byl později odsouzen na 25 let žaláře.

6) SVOBODNÉ SLOVO, Praha

V čísle 114 byl vypuštěn inzerát:

"Univerzitní docent, nyní ekonom, přijme místo, 1500 Kč. Kdekoliv."

Podle obsahu inzerátu jde zřejmě o bývalého docenta na universitě, který byl pravděpodobně propuštěn a tedy zbaven akademické hodnosti, takže nemá právo ji dále užívat. Podle zjištění v redakci jde o dr. Karla Svobodu, Praha 6, Mickiewiczova ul.

20. září 1961

Denní zpráva č. 148

3) KATALOG JIŘIN A MEČÍKŮ,

vydaný k výstavě pořádané základní devítiletou školou v Dolanech u Olomouce

Nebyl dán souhlas k tisku katalogu vystavovaných květin, ve kterém mj. byly uvedeny názvy květin: "ČSL Mafie, President Masaryk, President Budovatel, Smutek nár. čs. (úmrtí TGM), Svobodné Československo, Zdar Spojencům..."

26. února 1962

Denní zpráva č. 33

2) PRAVOSLAVNÁ CÍRKEV v ČSSR, Bratislava

V publikaci "<u>Pravoslávny cirkevný kalendár na rok 1962</u>" v článku "Pohľad Pravoslávnej církvi na prácu z hľadiska sv.písma" bylo doporučeno vypustit větu:

"Nie je náhoda, že nami uvedený výrok sv.Pavla sa stal základným princípom při riešení otázky o práci vo filosofii socialistickej mierovej sústavy."

4) DIVADELNÍ NOVINY 8. 4. 1964

vydává Svaz čs. divadelních a filmových umělců, Praha

Po konzultaci s pracovníkem ideologického oddělení ÚV KSČ s. Rzounkem bylo doporučeno nezveřejňovat 66. sonet W. Shakespeara v 18. čísle časopisu:

"Jsem unaven a za smrt prosím Boha – jen nevidět už, jak je bita ctnost, a vynášena nicka přeubohá, a křivdou rozšlapána nevinnost, a odívána zlatem nemohoucnost, a v trhu prodávána dívčí čest, a pokálena bezúhonná vroucnost, a utloukáno to, co silné jest, a umění jak panáčkuje vládě, a doktor Blbec káže géniům, a lumpové se posmívají pravdě, a Dobro babě Zlu jak smejčí dům – tím světem unaven, tak rád bych zhas, Leč tebe zůstavit mu na pospas?"

(Ze sonetů W. Shakespeara přeložil E. A. Saudek)

(Sonet byl vypuštěn již z 2. čísla Divadelních novin v září 1963 – viz DH 128/1-1963)

6. května 1964

Denní zpráva č. 64

2) MV KSČ, MěNV, MV NF, Hradec Králové

Thadee Thatov

1. 5. 1964

konferenciér Mahrik v estrádě ve svém extempore uvedl, že Lili Marlén je vlastně zkratka pro liliputánský marxismus-leninismus.

O případu byl informován náčelník Armádního uměleckého souboru s. pplk. Štolfa (Mahrik je člen AUS)

3) DIVADLO ZDEŇKA NEJEDLÉHO Ústí nad Labem

Po konzultaci s vedoucím ideologického oddělení KV KSČ v Ústí nad Labem s. Škorničkou bylo doporučeno z brožury "20 let Divadla ZN" vypustit část textu:

"…Na základě vykonstruovaného nařčení z pokusu o úklad o život presidenta A. Zápotockého při jeho návštěvě v teplickém divadle byl zatčen ředitel T. Šeřínský se ženou, B. Kristejn a další. Po dvou letech byli všichni propuštěni a zbaveni obvinění."

30. srpna 1965

Denní zpráva č. 114

2) NAŠE PRAVDA 24. 8. 1965 vydává OV KSČ a ONV Gottwaldov

Po konzultaci s vedoucím tajemníkem OV KSČ Gottwaldov s. Šperkou, v anketě "<u>Co vědí o experimentu na stavbách</u>" bylo doporučeno v čísle 68 vypustit závěr:

"…Pečlivě jsem vloni na podzim přečetl nejen v Rudém právu, ale i v některých odborných časopisech články, které se zabývaly novou soustavou. Byl jsem přesvědčen, že se našel lék na naši tíživou hospodářskou situaci. Ovšem postupem doby byl návrh tak oklešťován, že z něho zůstalo pouhé torzo. Pochybuji nyní o faktickém úspěchu experimentu (ačkoli v hlášeních lze dokázat ledaco). Myslím, že věc je na nejlepší cestě, aby se dokázalo, že je neuskutečnitelná…"

17. září 1965

Denní zpráva č. 118

1) VII. MEZINÁRODNÍ VELETRH Brno

Turistický průvodce v anglickém jazyku "American Overseas guide" – Americký zaoceánský průvodce (vydavatel: American Overseas Tourist-service of New York – Jean A. Rutherford and Erwin H.Tiebe) přináší reklamní materiál o hotelích, zábavních podnicích a službách v evropských státech. Každá země je uváděna krátkou charakteristikou.

V publikaci je uváděn Berlín jako město náležející do Německé spolkové republiky. Text začíná slovy: "Vítáme vás do Berlína, rozděleného a stále největšího, nejmodernějšího města v Německu." Proto nebyl dán souhlas k jeho rozšiřování. Přikládám jeden výtisk průvodce.

4/ DIKOBRAZ 21. 10. 1965 Vydává ÚV KSČ Praha

V čísle 42 bylo doporučeno nezveřejňovat anekdotu:

- "Předseda vesnické organizace KSČ navštívil pana faráře a řekl mu:
- "Důstojný pane, budeme mít slavnostní členskou schůzi a potřebovali bychom si vypůjčit kostelní lavice." Pan farář zdvořile, ale nekompromisně odmítl:
- "Nezlobte se",povídal, "ale to je naprosto vyloučeno. Tahat lavice z Božího příbytku do hostince, to nemohu dovolit."
- "No, jak myslíte, pane faráři", zatvrdil se předseda. "Ale pak tedy vezměte na vědomí, že členové našeho výboru o Božím těle ten baldachýn nad vámi neponesou!"
- "Když neponesou, tak neponesou. V tom případě já zase nebudu z kazatelny agitovat pro účast v průvodu na prvního máje!"
- "Dobrá," řekl předseda rozzlobeně. "Ode dneška nebudou členové naší organizace chodit ke zpovědi a vy nebudete mít ani ponětí, co se děje ve straně!"
- 5. listopadu 1965

Denní zpráva č. 142

4/ ČESKÝ FOND VÝTVARNÉHO UMĚNÍ. Praha

Po konzultaci s pracovníkem II. Oddělení ÚV KSČ s. Klivarem bylo doporučeno upravit úvodní slovo Václava Havla v katalogu výstavy Adolfa Hoffmeistera, kde se mj. říká:

"Před dvanácti lety se celá epocha předválečné avantgardy zdála být passé: revoluce v praxi – se zostřujícím se třídním bojem, zrežírovanými procesy, ohlupujícím optimistickým bombastem, fízlováním a zveršovanými oslavami státníků – usvědčovala Devětsilácký ideál revoluce jako jedné z pozemských radostí (vedle Eiffelky a šampaňského) a surrealistický ideál revoluce jako ráje, kde jsou všichni (surrealistickými) básníky, z neodpustitelné naivity. Na tehdejší svět navazovalo něco docela jiného: pro mě osobně např. drsná a patetická poezie každodenních lidských tragedií, jakou psal Jiří Kolář, básník, dráždící svou nepolapitelností v katakombách kulturní ilegality."

10. prosince 1965

Denní zpráva č. 158

1) KAVÁRNA MALŠE – prosinec 1965 České Budějovice

Po konzultaci s pracovníkem II. Oddělení OV KSČ České Budějovice s. Pokorným, bylo doporučeno z poetického pásma básníků "Thelium", z části nazvané "Kombajky" mj.vypustit:

- "Žirafu vyloučili ze strany. Příliš svou hlavou převyšovala dav."
- "Výrok obyčejné opice: Socialismus v džungli? Ale jděte! To spíš džungle v socialismu."

2) STROJAŘ 13. 5. 1966

závodní časopis n.p. Středočeské strojírny Letňany

V čísle 21 bylo doporučeno upravit křížovku v této souvislosti:

G

O V

Τů

TL

 \mathbf{W}

A

L

D

11. listopadu 1966

Denní zpráva č. 104

3) SLOVENSKÉ HUDEBNÍ VYDAVATELSTVÍ

Bratislava

Bylo doporučeno nevydávat tři písně pro soprán a orchestr opus 3 skladatele Jána Zimmera pod názvem " \underline{Jar} v údolí" a to:

- 1 Fatamorgána
- 2 Nad vodou
- 3 Jar v údolí

na texty Rudolfa Dilonga, příslušníka františkánského řádu, ľuďáckého představitele katolické moderny, který žije v emigraci od roku 1945.

2) VYDAVATELSTVÍ OBCHODU

Praha

V propagačním letáku n.p. Textil "600 let v Kotcích – dobrých a levných nákupů" bylo doporučeno pozměnit křížovku v této části:

OTIT

E

R

O

R

3) POCHODEŇ 25. 11. 1966

vydává Oborový podnik Škoda Plzeň

Po konzultaci s tajemníkem MěV KSČ v Plzni s.Metličkou bylo v čísle 93 doporučeno z článku "<u>Nová soustava řízení – lepší podmínky pro další rozvoj společnosti</u>" vypustit:

"Nebylo jich mnoho, ale byli takoví, kteří se nechali slyšet, že se za členství ve straně stydí a že kdyby to byli věděli, že by do strany nevstupovali".

"Stojí za vážné zamyšlení, že fámy, paniky a smyšlenky velice mnohé lidi vzrušují, ale úsilí strany o další rozvoj společnosti je nechává ledově klidnými".

Článek je výtahem z referátu tajemníka MěV KSČ v Plzni s. Prnky, který přednesl na semináři funkcionářů strany k přípravě výročních členských schůzí.

14. prosince 1967

Denní zpráva č. 111

2) MLADÝ SVĚT č. 49 z 9. 12. 1967 vydává ÚV ČSM Praha

Šéfredaktor soudruh C. Čítek byl upozorněn na podtrženou část článku "<u>Twiggy o sobě</u>", převzatého ze západoněmeckého časopisu Twen:

"Co je to komunismus? Komunismus znamená, že si všichni musí být rovni, nikdo nemá být bohatší nebo chudší. <u>To vypadá jako dobrá myšlenka, ale já jsem viděla film doktor Živago. Jestliže k tomu, aby se skoncovalo s nespravedlností, je nutné prožít napřed takové věci, jako je to v doktoru Živagovi, pak mohu říci, že tenhle komunismus nechci ani vidět. Představte si, že někdo přijde do vašeho domu a všechno vám vezme. <u>Bez ptaní. Co je to za způsoby?</u>"</u>

Soudruh Čítek s upozorněním souhlasil a vypustil celý odstavec.

použitá literatura:

Studijní materiály výzkumného projektu Československo 1945-1967 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR 1995: Z Denních zpráv Hlavní správy tiskového dohledu 1957-1967, část l., 2. 3., Praha 1995

www.totalita.cz